Poštnina plačana v gotovini

Leto IX, št. 253a

Ljubljana, sobota 27. oktobra 1928

Cena 2 D

Izhaja ob 4. zjutraj.

Stane mesečno Din 25·—; za inozemstvo Din 40·— neobvezno.

Oglasi po tarifu.

Uredništvo:
Ljubljana, Knaflova ulica štev. 5/I. Telefon št. 2072 in 2804, ponoči tudi št. 2034.
Rokopisi se ne vračajo.

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko

Upravništvo: Ljubljana, Frančiškanska ulica št. 54. — Telefon št. 2058

Inseratni oddelek: Ljubljana, Prešernova ulica št. 4. — Telefon št. 2455

Podružnici: Maribor, Aleksandrova št. 13 — Celje, Aleksandrova cesta

Račun pri poštnem ček. zavodu: Ljubljana št. 11.842 - Praha číslo 78.180, Wien, Nr. 105.241.

Ljubljana, 26. oktobra.

Jutri že bo narodna Ljubljana proslavila desetletnico naše svobode.

10 let! Kako kratka doba, ko se oziramo nazaj, kako dolga za vse one, ki so v njej res delali in trpeli!

Skromna bo ta naša proslava, skromnejša nego zasluži dogodek, čigar doživetje pred 10 leti je bilo za nas nepopisna sreča. Biti mora skromna, ker časi niso primerni za hrupno slavje in nam temne sence splošnih razmer v naši državi in groznih dogodkov komaj preteklih mesecev grenijo radost.

S tem pa ni rečeno, da naš spomin na prelepe dneve naše osvoboditve ne bo prav tako iskren in topel, kakor če bi se obenem razvil zunanji blesk glasnih proslav. Zatisniti oči pred nemilo sedanjostjo in vzbuditi si potek onih svetih in svetlih dni, je slast in uživanje prve naše generacije, ki je po tisoč letih videla zopet vzhajati solnce nad svobodno našo domovino. Da, bilo je lepo tiste dni. Spomin nanje nam daje moči, da preko sedanjosti upamo na boljšo prihodnost.

Ali smo teh 10 let storili svojo dolžnost, to vprašanje se nam bo odpiralo. Odgovorni morejo biti različni za razno, toda v tem smo si složni: ni nam in ni nam nikdar bilo žal, da je tako prišlo leta 1918., in zazebe nas že samo pri misli, da bi moglo biti takrat tudi drugače, ali pa, da bi zopet kdaj moglo biti drugače. Kdor lista po memoarjih svetovne vojne, mu potrjujejo, kako lahko bi bilo ostalo pri starem, ko bi se bil tuji val, ki je že prekoračil Dravo, razvil preko Karavank. Prav tako nas ogorčuje samo omenek zločinske parole o amputaciji.

Nerazdružno je edinstvo Slovencev, Hrvatov in Srbov v Jugoslovenstvu. Tudi v tem oziru ni nobenega umika in silno razburjenje v najširših narodnih slojih, ko se je čulo o amputaciji, je potrdilo, da narod to edinstvo hoče. Narod je pripravljen tudi trpeti in potrpeti, a živi čut pravice mu govori, da morajo, če je treba za skupnost žrtvovati, to storiti vsi enakomerno. Edinstvo brez enakopravnosti in popolne vzajemnosti je maska hegemonije. Desetletnica nas je našla v borbi za pravo edinstvo. V onih lepih dneh leta 1918. smo mislili, da je tako samo po sebi razumljivo. Zato je sedaj boj tako ogorčen. Vendar je naša vest čista, kajti nismo se izneverili idealom 29. oktobra 1918.

Klerikalni tisk se pritožuje, da smo odbili ponudbo, da bi z SLS skupaj proslavili desetletnico. Nebratsko obnašanje SLS pred vojno in med vojno smo ji iz višjih ozirov ob osvobojenju odpustili. A čim in kadarkoli je ta stranka prišla do moči, je obnovila nebratsko stališče. V nestrpnosti je SLS kakor obsedena. Slovencev, ki bodo mislili s svojo glavo, bo vedno dovolj. Narod, ki je dal Trubarja, Prešerna, Cankarja, se ne bo odrekel svobodi duha, čeprav bo vesoljni klerikalizem sipal prokletstvo nad naprednimi strankami in časopisi. «Mi in samo mi» — to geslo, ki navdaja netolerantno škofovsko stranko, se držati ne da. Kljub temu je tik pred desetletnico zadonela iz vrst SLS parola gospodarskega bojkota. Kdor je bil druge politične stranke, ga je oblastni odbor odslovil kakor steklo žival. Mi vemo, da nismo večina, a manjšina smo take vrste, da more preko nas hoteti samo oni, ki so mu interesi SLS več od interesov Slovenije in njenega ljudstva. Ta politika ubijanja, uničevanja, zlorabe javnih sredstev, najbolj pa vere in cerkve za stranko, je pred vojno izkopala globok jarek med nami. Tik pred desetletnico je SLS uspelo obnoviti ta jarek in ga napolniti s še bolj odvratnimi sredstvi. Takih «bratov», ki odslavljajo delavce, ker so čitali «Domovino», ki uničujejo kmečko rodbino, če ni v župnišču dobro zapisana, ki so vrgli na ulico inteligenta in cestarja, ker ni poljubil biča, takih «bratov» nas Bog varuj!

In ko se je v Beogradu na široki fronti in z nado na uspeh začela odločilna borba za enakopravnost in je v to svrho uspelo pokopati nado hegemonistov, to je stari spor med SDS in HSS, tedaj je izdajniška SLS za skledo leče priskočila na pomoč oni ideologiji, ki je v stanju razrušiti, kar se je ustvarilo leta 1918. Ta skleda leče je obstojala v pooblastilu za SLS, da ubija tiste, s katerimi sedaj hinavsko trdi, da bi rada skupaj sedela ob 10 letnici svobode.

Na dan, ko mora govoriti srce, tolike «elastičnosti» mi ne zmoremo...

Subotica noče dati denarja v Beograd

Subotica, 26. oktobra. č. Po zakonu o državni Hipotekarni banki, so dolžna mesta in mestne občine, da položijo gotovino svojih sirotinskih skladov v državno Hipotekarno banko v Beogradu. Občinski svet v Subotici pa je odklonil tozadevno zahtevo Hipotekarne banke, vsled česar se pričakuje, da bo došlo do zanimivega procesa med občino in Hipotekarno banko v Beogradu

V Beogradu zopet napovedujejo važne spremembe

Nadaljevanje Savčićeve akcije. – Dolga konferenca s Stanojevićem. – Obča kritika Koroščevega režima. – Vukičević zahteva prestop klerikalcev v radikale

Beograd, 26. oktobra p. Politična situacija v Beogradu obeležuje naraščajočo nervoznost v vseh političnih krogih. Vse govori, da je pričakovati prihodnje dni važnih dogodkov. Politični preroki napovedujejo skorajšnje spremembe, kojih obrisov pa še ni videti. V presojanju situacije soglašajo sicer vsi politični krogi v tem, da sedanji režim dr. Korošca ne le ni dorasel težkim nalogam sedanjosti, marveč da je situacijo s svojim ponesrečenim nastopom samo poslabšal ter čutijo neobhodno potrebo sposobnejše vlade, ne morejo pa najti poti, ki bo dovedla do tega. V svoji strankarski ozkosrčnosti in hegemonistični slepoti še vedno ne uvidijo upravičenosti in umestnosti zahtev KDK po najprimitivnejših reparacijah, marveč si kljub dosedanjim izkušnjam še vedno prizadevajo spraviti z obljubami in grožnjami KDK na kolena in jo prisiliti, da se zadovolji s tem, kar bi ji prostovoljno ponudili.

V tej splošni nesigurnosti posvečajo beograjski krogi največjo pozornost akciji g. Miloša Savčića, od katere pričakujejo, da bo ustvarila jasnejšo situacijo. V tej akciji je zavladal zadnje dni zastoj, ki ga je prekinil današnji ponovni sestanek med Aco Stanojevićem in Milošem Savčićem. Sestala sta se dopoldne na stanovanju Ace Stanojevića ter imela skoraj 3 ure trajajočo konferenco. Zatrjevalo se je, da bo g. Stanojević dal danes Savčiću definitiven odgovor glede stališča radikalske stranke. Zato so se tudi že širile vesti, da bosta gg. Stanojević in Savčić popoldne sprejeta v skupni avdijenci, ki naj prinese odločitev. To pa se ni zgodilo. G. Savčić je novinarjem izjavil, da od g. Stanojevića še ni dobil definitivnega odgovora ter da se bo ponovno sestal tudi še z g. Ljubo Davidovićem.

Jutri dopoldne se sestane k skupni konferenci davidovićevski poslanski klub, širši glavni odbor ter centralna odbora za Beograd in Zagreb. V demokratskih krogih zatrjujejo, da bo Davidović v svojem poročilu o notranje političnem položaju naglasil željo in pripravljenost demokratske stranke za sporazum s KDK ter ji stavil tudi konkretne predloge, ki naj bi tvorili osnovo nadaljnjih pogajanj.

Te verzije, ki se širijo že par dni, so izzvale veliko vznemirjenje v vladnih krogih. Zlasti radikali izražajo bojazen, da hoče Davidović razbiti četvorno koalicijo in izzvati krizo vlade, v kateri bi prevzela inicijativo za rešitev krize demokratska stranka. Glede na razmere v radikalski stranki je zlasti Velja Vukičević pridno na delu, da parira tej njemu namenjeni udarec. Kakor se izve iz njegove najožje okolice, hoče Vukičević sedaj definitivno izvesti blejski pakt in si potom formalne fuzije SLS z NRS, ki je v praksi prav za prav že uveljavljena, zasigurati v radikalski stranki zanesljivo večino, da bi bil zavarovan pred morebitnimi presenečenji. Govori se, da je s tem v zvezi tudi včerajšnja seja klerikalnega poslanskega kluba, ki je bila v največji tajnosti sklicana v Maribor. Od politika, ki je o zakulisnih zadevah dobro poučen, izve vaš poročevalec, da smatrajo klerikalci sedanji trenutek neprimeren za izvedbo na Bledu sklenjene fuzije ter zahtevajo, naj bi se končna izvedba blejskega pakta odgodila.

Vse kaže na to, da je pričakovati za prihodnje dni živahnejše politične akcije, zlasti še, ker se 3. novembra zopet sestane Narodna skupščina in se na merodajnem mestu baje želi, da bi bila situacija do takrat razčiščena.

Dve zanimivi Pribičevićevi izjavi

Stališče pristašev radikalskega glavnega odbora in zemljoradnikov. — KDK ne more priznati obveznosti posojila monopolski upravi

Zagreb, 26. okt. n. Danes ni bilo posvetovanj vodstva KDK. P slanci so se samo razgovarjali s pristaši, ki so prišli iz province. Pribičević se je v razgovoru z novinarji najprej pečal z vprašanjem, o katerem se razpravlja v Beogradu, namreč kako stališče bodo zavzeli pristaši glavnega odbora radikalske stranke v Narodni skupščini. P bičević pravi, da je vseeno, kako stališče zavzamejo: «Ako ne odidejo iz Narodne skupščine, nam vse drugo ne pomeni nič. Kar se tiče zemljoradnikov, so oni napravili vsekako pogrešku, ker so ostali v Narodni skupščini, ker je ta nova politika ala brez rezultata. S to svojo pogreško so zemljoradn... izgubili tudi poslednje Hrvate, ki so jih imeli Dalmaciji, prav tako pa so se vznemirili tudi bosanski okoli kjer je bila zemljoradniška politika najjačja.

Dalje je Pribičević izjavil: «Vprašanje posojila uprave državnih monopolov s švedsko-ameriško skupino, je naravno izzvalo zelo velik interes. Pred vsem je jasna stvar, da hoče vladna politika to priliko porabiti za to, da si natrpa žepe z milijoni. Vem, da je beograjskim oblastnežem dogorelo do nohtov in da so državne blagajne prazne. Toda to še ne opravičuje, da se naši državni monopoli izročajo v roke tujim kapitalistom. Ob tej priliki sporočamo švedsko-ameriški skupini, da tega posojila nikdar ne bomo priznali in da je eden naših glavnih pogojev za konsolidacijo države razveljavljenje vseh posojil, ki jih je sklenila vlada četvorne koalicije. Mi tega posojila ne priznavamo za državno posojilo, nego ga smatramo za posojilo današnjemu režimu za finasiranje boja s prečanskimi kraji in še posebej s Hrvati. Zato naj si inozemski kapitalisti zapomnijo, da jim ne bomo vrnili niti pare, kadar pridemo v položaj, da bo naša beseda merodajna».

Težki pogoji za monopolsko posojilo

Pogoji so le navidezno ugodni, v resnici pa bodo obresti znašale 10 odst.

Beograd, 26. okt. p. Danes se doznava nekoliko več podrobnosti o posojilu, ki ga je zaključila uprava monopola s švedsko-ameriškim vžigaličnim trustom, odnosno v njeno finančno družbo Svedish American Investiment Corporation. Posojilo je bilo sklenjeno pod izredno težkimi pogoji v višini 22 milijonov dolarjev (1.25 milijarde Din) z obrestno mero 6.25% in po tečaju 90% nominalne vrednosti. Ker bomo torej za dejansko emitiranih 90 dolarjev plačevali 6.25% obresti in ker bo izplačilni tečaj po odbitku stroškov znašal še mani kakor 90 dolarjev za 100 dolarjev nominala, bo znašala obrestna mera za sprejeti denar v resnici preko 7%. Posojilo se ima amortizirati v 30 letih.

Če to posojilo ne bi bilo v zvezi z ugodnostmi, ki jih dobi švedsko - ameriški vžigalični trust glede na produkcijo in prodajo vžigalic v naši državi, bi bila taka obrestna mera prilično ugodna. Ker pa dobi trust izključno pravico produkcije in prodaje vžigalic v naši državi, nas bo to posojilo v resnici stalo najmanj 10% Zaenkrat še ni znano, v koliko bo spremenjeno razmerje med monopolno takso na vžigalice, zaslužkom tvornic in zaslužkom vele- in malotrgovine. Doslej je znašala monopolna taksa na škatljico vžigalic 70 par, 5 par pri škatljic je zaslužil maloprodajalec, 2 pari veleprodajalec, dočim je znašala tvorniška cena 22 par. Vsekakor bo ukinjen sistem velikoprodajalcev vžigalic katerih je danes v naši državi 50, ker bo vsa veleprodaja prišla v roke trusta. Ker zaslužka maloprodaje nikakor ni mogoče zmanišati, saj je že danes minimalen, bo znašala prodajna cena vžigalic od strani strusta — če se ne bo povečala prodajna cena na drobno — 25 par, odnosno z monopolno takso 95 par za škatljico. Švedsko - ameriški vžigalični trust bo na podlagi produkcijskega monopola gotovo racionaliziral produkcijo v naši državi tako, da bodo produkcijski stroški padli na kakih 10 par pri škatljici. Zaslužil bo torej najmanj 15 par pri škatljici, kar pomeni pri konzumu 200 milijonov škatljic v naši državi siguren zaslužek 30 milijonov dinarjev letno. Ker bo naša država plačevala za obresti od tega posojila na leto 78 milijonov dinarjev in ker bo švedsko - ameriški vžigalični trust poleg tega še zaslužil svojih 30 milijonov dinarjev pri prodaji vžigalic, je vsakomur jasno, da znaša za naše narodno gospodarstvo obrestna mera za to posojilo gotovo nad 10%.

Vlada toži Radićevo vdovo

Zagreb, 26. oktobra, n. Danes je vdova pokojnega Stjepana Radića prejela štiri tožbe od tukajšnjega državnega pravdništva in to zaradi klevete po paragrafu 52 tiskovnega zakona. V tožbah se navaja, da so vložene na podlagi sklepa ministrskega sveta in na zahtevo ministrskega predsednika dr. Korošca in to eno zaradi razžaljenja ministra dvora Dragomirja Jankovića, druge tri pa zaradi razžaljenja članov vlade. Tožba pravi, da se je gospa Radićeva pregrešila s svojim pismom Društvu narodov, v katerem je zahtevala, naj Društvo narodov kontrolira preiskavo in proces proti morilcem v Narodni skupščini.

Strahovita železniška katastrofa v Rumuniji

Karambol SO-ekspresa z brzovlakom

Po krivdi kretničarja nastala katastrofa je zahtevala nad 30 smrtnih žrtev in preko 50 težko ranjenih

Bukarešta, 26. oktobra p. V minuli noči se je pripetila v bližini mesta Recca, ki leži 8 km od postaje Slatina, najtežja in najstrahovitejša železniška nesreča, kar jih doslej pomnijo v Romuniji.

Simplon-ekspress, ki odhaja iz Bukarešte, je trčil z največjo hitrostjo v brzovlak, ki je prihajal iz nasprotne strani od postaje Sibinija. Udarec je bil strahovit. Nesrečo je povečala okolnost, da so se po udarcu **vneli vsi vagoni.** Kraj nesreče in pogorišče je nudilo tako strahotne prizore, da se sploh ni moglo pričeti z reševalnim delom pred zoro.

Do sedaj so potegnili izpod ruševin 30 mrtvih, ranjenih pa je nad 50 oseb. Večinoma so dobili tako težke poškodbe, da zdravniki nimajo upanja, da jih ohranijo pri življenju. Imena potnikov v spalnih vozovih simplon-ekspresa so znana. Med ponesrečenci je francoski novinar urednik »Echo de Paris« po imenu La Coste.

Nesrečo je povzročil kretničar, ki je pustil ekspresni vlak po istem tiru, po katerem je prihajal z nasprotne strani brzovlak. Po strahoviti nesreči so vsi uslužbenci postaje pobegnili. Škodo cenijo na 12 milijonov lejev.

Prva pomoč je prišla s postaje Krajova, kamor je neki potnik, ki je slučajno znal brzojaviti, sporočil o težki nesreči. V Krajovu so takoj aranžirali pomožni brzovlak in pripeljali na kraj nesreče zdravnike z vsem potrebnim osobjem. Vsi ranjenci so bili prepeljani v bolnico v Krajovu.

★

Bukarešta, 26. okt. g. O železniški katastrofi se doznavajo sledeče podrobnosti: Katastrofa se je pripetila danes okoli dveh zjutraj na železniški postaji Rezea med postajama Costetijem in Slatino. Simplonski orientski ekspresni vlak, ki je odpeljal okoli 9. zvečer iz Bukarešte, je trčil v brzi vlak iz Sibinja. Oba vlaka bi se bila morala križati na postaji Diatra Olt. Ker je bil sibinjski brzovlak zamujen niso dovolili ekspresnemu vlaku, da bi vozil dalje, temveč je bilo določeno, da se bosta vlaka križala v postaji Rezea. Ker pa so najbrže odpovedale signalne naprave, sta oba vlaka v polni vožnji trčila v postaji Rezea drug v drugega.

Strašne posledice karambola

Posledice udarca so bile strahovite. Stroja obeh vlakov sta bila popolnoma razbita. Ravno tako je bil razbit na kose prvi vagon ekspresnega vlaka in dva oddelka spalnika, ki je bil namenjen v Pariz. Pri sibijanskem brzovlaku je bil popolnoma razbit vagon III. razreda. Dosedaj so potegnili izpod razvalin **31 mrtvih, a 45 oseb so težko ranjenih prepeljali v bolnice v Slatino in Costesti,** kjer so jih takoj operirali. Kljub temu **je stanje večine ranjencev brezupno.** Izpod razvalin so razen tega potegnili tudi številne odtrgane ude. Med mrtvimi je rodbina italijanskega inženirja Rocce, ki se je vozil z ženo in hčerko.

Žrtve

Inž. Rocca je bil sin italijanskega generala, ki se je nekako pred tremi tedni pri Trgovištu smrtno ponesrečil z avtomobilom. Rocca se je z ženo in otrokom vračal s pogreba v Italijo. **Popolnoma pokončana je tudi neka kmečka obitelj, broječa 7 oseb.** Usoda francoskega novinarja Lacostea, dopisnika pariškega »Echo de Parisa«, ki se je vozil iz Bukarešte v Pariz in je bil v razbitem oddelku spalnika, je neznana. Čikaški trgovec Ehrlich, ki je bil tudi v oddelku spalnika, je bil usmrčen. Med mrtvimi je dalje novo imenovani romunski vojaški ataše v Parizu polkovnik Bataranu, Msgr. Arigoni iz Bukarešte, ki je bil tudi v razbitem vagonu, je ostal po čudnem naključju nepoškodovan in je sam zlezel izpod razvalin. V vagonu III. razreda sibinjskega brzovlaka so se vozili večinoma vojaki, ki so se vračali z vojaških vaj domov.

Neki potnik pripoveduje, da po katastrofi ni našel v postajnem poslopju Rezea niti žive duše. Kretničar in načelnik postaje sta pobegnila. Neki sopotnik, ki je znal brzojaviti, je moral sam alarmirati vse okoliške postaje. Kljub temu je trajalo več ur, dokler so prispeli pomožni vlaki. Iz Bukarešte sta prispela šele davi dva posebna vlaka v Rezeo. Tekom dneva so oblasti polovile vse uslužbence na postaji s postajenačelnikom vred.

Prizorišče katastrofe

nudi grozno sliko. Tekom noči in v prvih jutranjih urah ni bilo niti misliti na očiščenje proge, ker je vladala tema. Na razpolago je bilo le nekaj bakelj, ki so jih porabili za najnujnejša reševalna dela. Tiri so bili zaradi trčenja tako razdejani, da je vsak promet za nekaj dni izključen. V dolžini 150 metrov je vse tračnice zvilo. Sunek je bil tako strašen, da je posamezne kose vagonov vrglo več metrov daleč od tira in so celo za postajnim poslopjem našli ostanke razbitih vagonov.

Simplonski ekspresni vlak je vozil na progi Bukarešta - Temešvar - Beograd - Zagreb - Trst - Milan - Švica - Pariz.

Kretničarja še nimajo

Bukarešta, 26. okt. g. Natančnejša preiskava o železniški katastrofi pri Rezei je dognala, da je nesrečo povzročil službujoči kretnik. Mož je najbrže ponoči vršil proti predpisom sam službo na postaji in postavil kretnice napačno. Na postaji in na njegovem domu njega edinega še niso našli. Za njim je razposlana tiralica.

Očividno je bila v nočni službi uvedena usodna praksa, da je vse prometno službo opravljal samo kretnik, dočim je prometni uradnik malo dremal. Ta sicer neznatni prestopek je imel strašne posledice in uničil številne nedožne žrtve. V vrsti letošnjih nenavadno številnih železniških nesreč je katastrofa pri Rezei ena največjih in po obsegu in številu žrtev ne zaostaja za ono na Moravskem.

★

Še ena železniška nesreča

Sremska Mitrovica, 26 oktobra č. Danes se je pripetila v bližini Sremske Mitrovice težka železniška nesreča. Na nekem prehodu je čuvaj pozabil spustiti pred prihodom vlaka zapornice. Med tem pa je pridrvel brzovlak in razmesaril v tistem trenutku čez progo vozeč kmečki koleselj, na katerem sta se vozila 19-letni Peter Hajnrih in njegova zaročenka Izabela Lenardova. Lenardova je bila takoj mrtva.

Preiskava proti Puniši Račiću zaključena

Danes bo sodišče sklepalo o obtožbi. — Pantelija Jovović se v Beogradu ne čuti več varnega

Beograd, 26. okt. r. Preiskovalni sodnik je zaključil preiskavo zločina od 20. junija. Celotni obtožni materijal proti Puniši Račiću, Drag. Jovanoviću - Lunetu in Tomi Popoviću bo jutri predložen sodišču. Čim prvostopno sodišče prouči predložene akte, bo sklepalo o tem, je - li na mestu obtožba proti obtoženim poslancem ali ne.

Izročitev preiskovalnih aktov sodišču predstavlja po kazenskem postopku, veljavnem v Srbiji, važen moment tega procesa. Zato je zavladalo v prestolniških političnih krogih veliko zanimanje za stališče, ki ga bo v tem pogledu zavzelo sodišče. Čim sodišče obtožbo odobri, bo določilo termin za javno razpravo.

Beograd, 26 okt. r. Urednik Pantelija Jovović je letos pomladi izdajal pamfletni tednik pod imenom »Narodna Tribuna«, v katerem je »branil« politiko Velje Vukičevića in pisal pamfletne članke proti KDK, zlasti proti Pribičeviću in pok. Stjepanu Radiću. List je finansiral g. Vukičević.

Nedavno je Jovović odkril, kako je kasneje prišlo do razdora med njim in Vukičevićem. Objavil je neko svoje pismo Vukičeviću, v katerem odklanja, da bi še ostreje pisal proti voditeljem KDK in zahteval njihovo glavo. Subvencija mu je bila ustavljena in hujskaško vlogo proti voditeljem KDK je, kakor znano, prevzelo »Jedinstvo«.

Sedaj obiavlja Jovović v »Politiki« članek, kjer milo toži, da ga v Beogradu splošno smatrajo za »izdajnika«, za »podkupljenca Zagreba« in da mu pretijo tako, da se ne počuti več varnega v Beogradu. »Tega nikakor nisem zaslužil, tarna mož in pravi, da je nad 20 let v Beogradu, da pa današnja prestolica nima več onih mož, ki bi znali ceniti pravi patrijotizem. Jovovićeve navedbe, da se mu preti s smrtjo, ker da je izdal moralične snovatelje 20. junija, so dvignile v javnosti mnogo prahu. Baje se je pričela preiskava, a policija ne pove ničesaer, v koliko so Jovovićeve navedbe opravičene.

Polet iz Avstralije v Anglijo

Sidney, 26. oktobra (lo.) Angleška letalca Frank Hurley in Moir Oven bosta startala v nedeljo za polet iz Avstralije v Anglijo in nazaj na letalu Spirit of Australia. Letalca upata, da bosta preletela pot v etapah po 1600 milj v 12 dneh. Letalca bosta letela po poti Alana Cobhama in bosta posetila glavna evropska mesta. Denar za ta polet je bil zbran potom javnih zbirk.

Abstinenca poslancev KDK v ljubljanski oblastni skupščini

Protest opozicije proti kršitvi skupščinskega poslovnika in zavrnitvi obsodbe umora v beograjskem parlamentu. — Krščanski socijalisti proti socijalnim načelom

Ljubljana, 26. oktobra.

Današnje X. redne seje ljubljanske oblastne skupščine v drugem njenem zasedanju se opozicija razen socijalističnega poslanca Sitterja ni udeležila, ker se je izjavila solidarno s poslancem ing. Zupančičem, ki ga je na zadnji seji predsednik dr. Natlačen izključil za 8 dni iz skupščine. Opozicija je poslala z ozirom na to predsedniku oblastne skupščine dr. Marku Natlačenu naslednje pismo:

Izjava opozicije

Na zadnji seji oblastne skupščine je ta izključila na Vaš predlog g. ing. Zupančiča za 8 dni iz skupščine. O tem predlogu niste pripustili razprave, marveč ga kratkomalo dali na glasovanje, na kar je večina ta predlog sprejela, ne da bi bilo o njem razpravljano.

Ta postopek pomenja eklatantno kršenje poslovnika. § 65 poslovnika določa, »da se izključitev od sej izreče na predlog predsednika skupščine«. Iz tega sledi, da ima predsednik samo pravico staviti predlog, skupščina pa pravico o tem predlogu razpravljati, ga sprejeti ali odkloniti ali pa tudi izpremeniti.

Sicer je naravna pravica vsakega, ki je tožen, da se brani. Povsem naravno je, da mora imeti to pravico tudi oblastni poslanec, kakor jo ima poslanec Narodne skupščine. Skupščina pa, ki sodi v svoji celoti, pa mora imeti tudi možnost, da se objektivno prepriča o krivdi obdolženega, kakor tudi o velikosti njegove krivde. Skupščina mora imeti možnost, da tudi predlagano kazen zmanjša, kar bi po Vaši praksi sploh ne bilo mogoče.

Ne more biti tedaj nobenega dvoma, da je predlog po § 65. poslovnika predlog kot vsak drugi, ki se ima najprej izročiti posebnemu odseku po § 40. poslovnika, kakor se je to godilo v bivšem deželnem zboru kranjskem, po katerega poslovniku je tudi sedanji kopiran in kot se to vrši tudi v Narodni skupščini. Vi ste pa s svojim postopanjem odvzeli skupščini možnost o zadevi soditi nepristransko, kajti o njem je odločal v zaprti sobi samo Vaš klub, dočim niste pripustili besede ne g. ing. Zupančiču, ne nam.

Ker ne moremo pripustiti, da bi se nam v skupščini vzele še one skromne pravice, ki bi naj nam bile zajamčene s poslovnikom, protestiramo proti Vašemu postopanju in nasilnemu tolmačenju poslovnika od strani večine, ki pomeni ponižanje parlamentarizma na nivo diktature enega kluba, ter izjavljamo, da se sej oblastne skupščine ne bomo udeleževali, dokler ne poteče doba izključitve, ki jo je izrekla večina oblastne skupščine na nezakonit način in ne da bi varovala pri tem vsaj običajne mere objektivnosti.

Otvoritev seje

Sejo je otvoril predsednik dr. Natlačen nekoliko po 9 dopoldne, ugotovil je sklepčnost ter imenoval za tajnika posl. Oblaka in Lebingerja. Nato je poročal o novih predlogih oblastnega odbora Tako predlaga oblastni odbor, naj se zavrne pritožba zdravnika dr. Antona Vilimeka zoper razsodbo disciplinskega sodišča oblastnega odbora, s katero je bil odpuščen iz oblastne službe Nadalje je predlagal oblastni odbor, naj se cesta od Štemarjev v Škofji Loki do stika z deželno cesto Škofja Loka—železniška postaja pri gostilni Plevna v dolžini okrog 800 m ter odcep deželne ceste Škofja Loka—Jeprca proti Bitnjam v dolžini okrog 270 m izločita iz kategorije deželnih cest ter odstopita prva škofjeloški, druga pa starološki občini v last in upravo kot javni občinski cesti. Nadalje predlaga oblastni odbor odobritev nakupa travnika tik bolnice v Brežicah za 50.000 dinarjev, ki se je kril iz posojila, določenega za bolnico v Brežicah v znesku 1 milijon dinarjev. Končno predlaga oblastni odbor zgraditev in izpopolnitev raznih cest.

Uredba o oblastnih cestarjih in mostninarjih

Nato se je prešlo v razpravo uredbe o službenem razmerju oblastnih cestarjev in mostninarjev, ki jo je izdal oblastni odbor in za katero je zahteval naknadno odobritev Uredba se je po sklepu odseka za uredbe spremenila v toliko, da so se službeni prejemki cestarjev in mostninarjev nekoliko zboljšali. Po tej uredbi znaša osnovna plača cestarjev in mostninarjev mesečno 100 Din, od 5 do 10 let službe 200 dinarjev mesečno, od 10 do 15 let 300 Din in od 15 do 20 let 350 Din, nad 20 dalje pa 400 Din mesečno. Cestarji in mostninarji napredujejo na višjo plačilno stopnjo po vsakih petih letih službe. Osebna draginjska doklada znaša mesečno 500 Din. Rodbinska doklada znaša za ženo 50 Din, za vsakega zakonskega ali pozakonjenega otroka pa 30 Din mesečno z omejitvijo, da pripada ta doklada samo zakoniti ženi in da se nakazuje za otroke le do izpolnjenega 14 leta Rodbinska doklada se za ženo ne plačuje, ako je javna uslužbenka, ako ima nad 300 Din lastnih mesečnih dohodkov in ako sta zakonca ločena. Oblastni cestarji in mostninarji, ki obole, imajo pravico do plače in do doklad za dobo 26 tednov od dneva, ko je bila bolezen ugotovljena po okrožnem zdravniku.

Za službo nesposobnim cestarjem in mostninarjem dovoljuje oblastni odbor na prošnjo osebne starostne preskrbnine po nastopni izmeri: po 14- do 15-letnem služboanju mesečno 250 Din, po 15 do 22 letih 300 Din, po 20 do 25 letih 350 Din, po 25 do 30 letih 400 Din in po 30 do 35 letih 450 dinarjev, po 35 do 40 letih 500 Din, po 40-letnem službovanju pridobi cestar pravico do starostne preskrbnine, dočim pripada vdovam pravica samo do polovice moževe preskrbnine.

V načelni debati je socijalist posl. Sitter povdarjal, da se člen 12. uredbe, ki pravi, da je oblastni cestar in mostninar obvezan sodelovati v vsakršnem službenem opravilu tudi izven rednih uradnih ur, ako to zahteva nujnost opravila ali posredni službeni predstojnik, ne da bi bil upravičen zahtevati za to posebno doplačilo, ne strinja z zakonom o zaščiti delavcev, ki pravi, da se more vsako nadurno delo nagraditi s 50 % poviškom plače. Zato je zahteval, naj se fiksira delovni čas in določi za več dela tudi več plače. Kar velja za druge delavce, naj velja tudi za oblastne cestarje.

Oblastni odbornik Jarc, poslanci Erjavec, Tratnik, Nemanič in Pevec so uredbo zagovarjali, češ, da se delo cestarjev ne more primerjati z delom drugih delavcev, da imajo pozimi mnogo prostega časa in da se zanje z ozirom na vse to ne morejo uporabljati določbe zakona o zaščiti delavcev.

V podrobni razpravi je posl. Sitter opozoril, da imajo občinski cestarji 8 urni delavnik in da se jim nadurno delo posebej plačuje. Zato bi bilo pravilno, če se tudi za oblastne cestarje določi 8 urni delavnik in se jim nadurno delo posebej nagradi. Z ozirom na § 27., ki pravi, da imajo oblastni cestarji v bolezni pravico do plače in doklad za dobo 26 tednov, je predlagal, naj bi se priznale oblastnim cestarjem tudi vse ugodnosti, ki jih nudi zakon o zavarovanju delavcev za slučaj bolezni in nezgode. Če namerava oblastni odbor uvesti lastno bolniško zavarovanje, naj se cestarjem nudijo ugodnosti zakona o zaščiti delavcev vsaj do uveljavljanja tozadevne uredbe o lastnem bolniškem zavarovanju.

Proti zahtevi poslanca Sitterja sta govorila poslanca **Križnik** in **Arnež** kot zastopnika krščansko socijalnega delavstva v klerikalni večini. Posl. Križnik je trdil, da so cestarji povsem nekaj drugega kakor industrijski delavci in da se za nje ne more določiti točno 8 urni delavnik. Posl. Arnež je naglašal, da so cestarji navezani tudi na svoje delo doma, in ako bi morali svojo cestarsko službo vršiti v točno določenih urah, bi ne mogli opraviti svojega dela doma. Razen tega pa imajo cestarji tudi pozimi mnogo prostega časa. Kar se tiče zahteve, naj bi se nudile cestarjem ugodnosti zakona o zaščiti delavcev, je bil mnenja, da se je treba ozirati tudi na to, da se je že z novo uredbo znatno zboljšal položaj.

Posl. **Eppich** je priporočal oblastnemu odboru, naj se zavzame za reducirane cestarje.

Obl. odbornik prof. **Jare** je izjavil, da bo oblastni odbor poskrbel, da dobe cestarji v slučaju bolezni od ustanov oblastne uprave vse ono, kar bi dobili od urada za zavarovanje delavcev.

Na podlagi te izjave je posl. Sitter (socijalist) izjavil, da umika svoje predloge tako glede 8 urnega delavnika, kakor tudi glede bolniškega zavarovanja za cestarje in njihove družine.

Nato je dekan **Skubec** napadal odsotne poslance opozicije, češ, da se nočejo udeleževati pomembnega gospodarskega in socijalnega dela, ki tiči v predloženi cestarski uredbi. Pri tem je pogrel že ani podtaknjeno neistino, češ, da je poslanec dr. Puc govoril o naprednem volilstvu ob širokih cestah, a se sedaj ta skupina s svojo abstinenco sama diskvalificira za vsako konstruktivno delo ravno na velikih cestah.

Zavrnil ga je poslanec **Sitter**, da ne gre napadati odsotnih ljudi, ki se jim je odvzela možnost obrambe.

Sledilo je glasovanje. Predložena uredba je bila sprejeta soglasno, tudi z glasom posl. Sitterja.

Predsednik je nato prešel na prihodnjo točko dnevnega reda:

Uredba o okrožnih babicah v samoupravni službi

Referent dr. **Česnik** je podal daljši referat v stanju babiške službe v ljub. oblasti Uredba določa posebne sprejemne pogoje. Okrožne babice bodo podrejene pristojnemu okrožnemu zdravniku. Prejemki do prvih 5 let 150—300, od 5 do 10 let 200—400, nad 10 let dalje 300—600 Din mesečno. Starostna preskrbnina bo znašala po 20 letnem službovanju mesečno 200, po najmanj 25 letih službe 250, po 30 letih mesečno 300 Din. Razveza službenega razmerja bo nastopila tudi tedaj, ako radi upravičenega osumljenja dejanj čl. 17 »Navodil za babice v kraljevini SHS« ne uživa več zaupanja pri enem delu prebivalstva ...

Posl. Sitter je vprašal, kaj bo z dosedanjimi okrajnimi babicami in je predlagal, naj bi se sprejele te okrajne babice v samoupravno službo oblasti. Po pojasnilih obl. odbornika dr. Breclja je bila predložena uredba sprejeta z dodatno resolucijo:

Oblastni odbor naj se pri sprejemanju učenk babiške šole ozira v prvi vrsti na kandidatinje iz siromašnih krajev in naj jim omogoči brezplačno šolanje.

Seja je bila nato opoldne zaključena ter prihodnja napovedana za jutri v soboto ob pol 9. dopoldne.

Jubilejne svečanosti v Pragi

Praga, 26. oktobra g. Jubilejne svečanosti se nadaljujejo. Danes je bil položen na trgu Miru temeljni kamen za postavitev spomenika. Popoldne je bil odkrit spomenik francoskemu zgodovinarju Ernestu Denisu.

»Zeppelin« ne poleti okoli Amerike

Lakehurst, 26. oktobra (br.) Zaradi trajno slabega vremena je bil polet »Zeppelina« okrog Amerike ponovno odgoden. Polet bo najbrže sploh opuščen, ker namerava dr. Eckener startati že prihodnji teden v Evropo.

Prvi dnevi prevrata pred desetimi leti

Proglasitev slovenščine za uradni jezik. – Ustvaritev narodne vojske. – Manifestacije v Ljubljani. – Zadnje ure habsburške monarhije

Razpad habsburške monarhije je napredoval tako zelo, da je postala vlada v velikih centrih v Pragi, na Dunaju, Budimpešti, Zagrebu in Trstu popolnoma brez moči. Pozornost so vzbujali zlasti dogodki v Budimpešti, kjer je madžarska vlada do zadnjega trdno držala vajeti. Po demisiji Weckerleja in Buriana pa se je vse nekam zrahljalo. Levičarska opozicija pod vodstvom grofa Karolyja je pridobivala od ure do ure na moči in vplivu, v njenem krilu pa se je razvijala osnovna celica za bodočo komunistično revolucijo Be e Kuna. Šovinistični nacijonalisti so zahtevali obrambo ogrskih državnih meja in neki madžarski bataljon je zasedel Čakovec, da čuva mejo pred napadi z juga. Med manifestacijami pa se je čim dalje razločneje čula zahteva proletarijata po ustanovitvi vojaškega, delavskega in kmečkega sovjeta ...

V Sloveniji je izvedelo ljudstvo za poslednje dejanje poslednjega avstrijskega cesarja. Vladar se je zadnje ure spomnil na dobro slovensko ljudstvo in naročil c. kr. — še 24 ur c. kr.! — deželni vladi, da osnuje v Ljubljani — ogrevalnico za ubožne sloje. Ustanova naj nosi ime cesarja Karla. Naše ljudstvo se ni nikoli ogrelo v tej ustanovi; nekam pozno je začutil Dunaj skrb za svoje narode.

Uradni Dunaj je gojil še vedno najboljše nade, da bo novi ministrski predsednik dr. Lamasch izvlekel državni voz iz močvirja, pa tudi novi zunanji minister grof Andrassy se je smatral za moža, ki bo kos vsem pogubnim Wilsonovim notam. Za ureditev notranjih razmer pa so vladni krogi napravili «mnogoobetajoč» načrt. Nemci, Madžari in Ukrajinci, ki so bili nejevoljni nad svobodno Poljsko, naj bi se zavzeli za Avstrijo in pomagali potlačiti Čehe in Jugoslovene. Načrt je ostal pobožna želja, kajti nekdaj tako mogočni monarhiji so bile štete že ure.

Nemčija je pripravljala pokret, ki ga danes poznamo pod imenom «legenda o bodalu iz zaledja». Levičarske skupine v državnem zboru so odločno zahtevale odstavitev cesarja Viljema in hohenzollernske dinastije. Razkroj zaledja je napredoval, pojavljali so se znaki za nastop proletarske vlade. Delavstvo je zahtevalo, da se vlada brezpogojno izroči komunistu Liebknechtu.

V Sloveniji je še vedno divjala epidemija, ki je zahtevala dan za dnevom nove žrtve. Ni bilo rodbine brez bolnika in vsak drugi Slovenec je žaloval za kakim umrlim svojcem ali sorodnikom. A vsa skrb in žalost sta zamrli v silni, nepojmljivi sreči, da se uresničuje ideal vseh zavednih narodnih src, v zavesti, da je prišel konec nemškega gospostva in da stopamo v svobodno, v svojo lastno državo. Še so bile v naših krajih avstrijske oblasti, še so poslovali c. kr. uradi, a bili so že brez moči in brez vpliva. Vse oči so bile uprte v Ljubljano in Zagreb, kjer sta Narodni svet in Narodno veče vedno bolj dobivala značaj in vpliv vlade. Oba sta bila v permanenci in sta imela skoro neprestane seje. Predstavniki dunajske vlade so se deloma iz strahu, deloma iz pametne uvidevnosti uklanjali odredbam Narodnega sveta in jim izročali delokrog za delokrogom, najprej in najraje seveda aprovizacijo, ki je tvorila takrat glavni in najvažnejši javni problem.

Na Hrvatskem so se tudi frankovci, ki so bili vse do zadnjega hipa neboljšljivi avstrofili, pridružili Narodnemu veču Njihov voditelj dr. A. Horvat je odložil predsedstvo in se umaknil iz političnega življenja. Sledila sta mu dr. Frank in dr. Sachs.

V Ljubljani so se 27. in 28. oktobra vršile zadnje priprave za veliko narodno manifestacijo, napovedano za 29. oktober. Zadnje nemške tvrdke odstranjujejo nemške napise, med njimi tudi Kazina. Listi pozivajo k disciplini in treznosti. Cenzura nad časopisi je bila 27. oktobra odpravljena. 28. oktobra so izšli vsi listi, po dolgih letih zopet brez cenzure. »Slovenski Narod« je izdal takoj nato posebno izdajo z velikim naslovom: »V svobodni državi SHS.«

Predsedstvo Narodnega sveta je 28. oktobra dopoldne posetilo v Ljubljani deželnega predsednika grofa Attemsa in ga pozvalo, da izroči vladne posle Narodnemu svetu. Attems je to zahtevo odklonil, češ, da mora poprej vprašati Dunaj. Podaljšal je tako avstrijsko gospostvo nad Slovenijo še za en dan.

28. oktobra se je osnoval v Ljubljani Odbor za narodno obrano pod predsedstvom dr. Ivana Oražna. Odbor je tvorilo 6 Sokolov in 6 Orlov.

Isti dan je Narodni svet sklenil, da se uvede v vseh šolah in vseh uradih slovenščina kot uradni odnosno učni jezik. Obenem je ustavil »Laibacher Zeitung«, ki res ni več izšla.

Poveljnik zagrebškega domobranskega polka polkovnik Kučak je 28. oktobra zaprisegel svoj polk za Narodno veče. Istočasno je vojaški komandant na Hrvatskem general Sujarić stavil sebe in vse podrejene čete na dispozicijo Narodnemu veču. Tako smo dobili prvi kader svoje narodne vojske.

V Zagrebu so ta dan odstranili vse madžarske napise in znake. Po mestu so se vršile ves dan veličastne manifestacije. Zveza hrvatskih industrijcev je dala Narodnemu veču na razpolago za takrat ogromno vsoto 50 milijonov kron.

V Pragi so 28. oktobra proklamirali neodvisno in svobodno češkoslovaško državo.

Klerikalni virilisti v okrajnih blagajnah

Oblastni odbor ljubljanski odpošlje v okrajne blagajne eno tretjino svojih zastopnikov. — SLS zametuje vsa načela demokracije, glavno ji je »politikum«

Okrajne blagajne v ljubljanski oblasti bi naj bile predhodnice bodočih sreskih samouprav. Tozadevna oblastna uredba predvideva preosnovo obstoječih okrajnih blagajn na ozemlju bivše Kranjske in ustanovitev novih okrajnih blagajn na ostalem ozemlju ljubljanske oblasti. Okrajne blagajne se organizirajo po političnih okrajih. Vse okrajne blagajne se morajo konstituirati do 1. januarja 1929.

V področje okrajnih blagajn spada uprava blagajne in njenega premoženja; pospeševanje gospodarstva v okraju (poljedelstva, živinoreje, vinarstva, čebelarstva, melijoracije, zadružništva, obrti itd.); podpiranje šolstva v okraju (zlasti strokovnega šolstva); ustanavljanje ubožnih zavodov v okraju (okrajnih ubožnic, hiralnic in sirotišnic) ter podpiranje občin pri nalogah javnega in socijalnega skrbstva; ter sploh nalog, ki bi jih ne izvrevale v okraju že druge samoupravne in državne oblasti in korporacije.

Za kritje stroškov okrajnih blagajn, se pobirajo posebne okrajne doklade do višine 25 % od neposrednih državnih davkov. Za pobiranje višjih, to je 25—100 % doklad je potrebno dovoljenje oblastnega odbora, za doklade preko 100 % pa pritrditev ministrstva financ. Oblastni odbor ima v načrtu, da še s posebnimi subvencijami finansira osobito okrajne blagajne v davčno šibkih okrajih.

Okrajne blagajne so važna gospodarska, kulturna in socijalna ustanova samouprave. **Nedvomno bi se v okrajnih blagajnah lahko vršilo nemoteno, stvarno in smotreno delo, ako bi SLS, oziroma ljubljanski oblastni odbor, ne zanesel tudi v to ljudsko ustanovo partizanstva največje vrste.**

Po predlogu oblastnega odbora predstavljajo občni zbor okrajnih blagajn zastopniki občin, in sicer delegirajo občine s 7 do 9 odborniki na občni zbor župana, občine s 17 odborniki župana in 1 odbornika, občine s 25 odborniki župana in 2 odbornika in občine s 33 ali več odborniki župana in 3 odbornike.

Do tu bi bila stvar v redu, če bi si oblastni odbor ne prisvojil pravice, **da imenuje poleg izvoljenih članov, še svoje zastopnike v okrajne blagajne. Po uredbi šteje lahko to zastopstvo oblastnega odbora do ene tretjine vseh članov posameznih okrajnih blagajn.**

Pravilno demokratično načelo bi bilo, da so okrajne blagajne sestavljene izključno le iz članov, ki jih izvolijo občinski odbori, kajti okrajne blagajne se financirajo predvsem iz dohodkov lastnih okrajev. In o lastnem denarju že morajo imeti občine pravico, da same sklepajo. Oblastnemu odboru je itak pridržano nadzorstvo in ni prav nobene bojazni, da bi se nekontrolirano gospodarilo bodisi z lastnimi sredstvi okrajnih blagajn, ali pa s subvencijami oblastnega odbora.

Analogno zahtevi oblastnega odbora, da je zastopan v okrajnih blagajnah, bi morala slediti tudi zahteva, da pošlje svoje zastopnike tudi v občinske odbore, kar bi bilo SLS gotovo po volji posebno tam, kjer nima večine. S predlogom oblastnega odbora, da pošilja svoje zastopnike v okrajne blagajne gazi SLS najprimitivnejše pojme o demokraciji in avtonomiji občin. *Oblastni odbor pošilja viriliste v okrajne zastope predvsem zato, da spravi sleherni okrajni zastop v svoje roke in da nasilno skonstruira večino, katere SLS ni mogla dobiti potom svobodnih volitev. Na seji odseka za uredbe je referent odkrito priznal, da so določbe o virilistih oblastnega odbora «politikum». Torej ne stvarna potreba, ampak moč SLS se mora uveljaviti in tudi ta ne z voljo ljudstva, ampak z diktatom od zgoraj!*

Odbor okrajne blagajne sestoji iz predsednika, podpredsednika, tajnika in dveh odbornikov. V odseku za uredbe je SLS odklonila moj predlog, da funkcijonarji okrajnih blagajn ne morejo biti virilisti oblastnega odbora, ampak samo izvoljeni zastopniki občin. Oblastni odbor hoče očividno v vseh okrajih, kjer nima dovolj svojih ljudi, tudi v eksekutivo okrajnih blagajn vriniti svoje eksponente. Tako se zna zgoditi, da bodo na čelu okrajnih blagajn ljudje, ki ne bodo vživali zaupanja ljudstva, pač pa samo zaupanje vladajočega režima. *SLS res pozablja na vsa načela demokracije in ji je samouprava dobrodošla le takrat, kadar gre to v njen politični račun.*

Včasih so bili v okrajnih zastopih virilisti grofi in baroni. Danes bo pa ustanovila ljubljanska oblastna skupščina novo sorto virilistov iz vrst privilegiranih pristašev SLS, da odločilno nastopijo v vseh onih okrajih, kjer SLS še vedno ni vsegamogočna. Kakor smo se pa rešili grofovskih virilistov, tako se bomo tudi SLS virilistov. *Kajti demokracija v sedanjem svetu ni več samo fraza, ampak zmagujoča resnica.*

Ivan Tavčar, obl. posl.

Zračna obramba britskega imperija

London, 26. oktobra (lo.) Včeraj je govoril državni tajnik za letalstvo Samuel Hoare v kraljevem geografskem društvu za Škotsko. Govornik je poudarjal važnost letalstva za obrambo Anglije in je izjavil, da je Anglija kakor nobena država na svetu izpostavljena letalskim napadom. Zaradi tega je bila Anglija prisiljena, da posveti letalstvu vso pozornost in leto za letom mora vlada misliti, kako naj se najbolje ubranijo sovražnih letalskih napadov. Pred petimi leti ni razpolagala Anglija z nikakimi uporabnimi obrambnimi letalskimi silami, vendar se je v zadnjih letih v tem oziru veliko storilo in Anglija razpolaga sedaj s 30 letalskimi brodovji od 52, ki so bila formirana zadnja leta.

Z razvojem letalstva je mogla Anglija zelo znižati posadke v raztresenih delih svojega imperija in s tem prihraniti velike stroške za njih vzdrževanje. Tako na primer je znižala stanje čet v Iraku, ki so štele leta 1921 33 bataljonov na pet letalskih brodovij. Stroški za vzdrževanje so padli na ta način od 20 milijonov na 2 milijona funtov. Tudi v primeru vojnih operacij so se izkazala letala kot zelo uspešno orožje.

Nadalje je izjavil Hoare, da nastopi čas, ko se bo osredotočilo letalstvo na dveh ali treh strateških točkah imperija, odkoder se bo lahko po potrebi premikalo. Nato se je bavil Hoare o zračnih prometnih zvezah in izjavil, da bo v začetku prihodnjega leta uveden redni letalski promet med Londonom in Karahijem. Druga zračna zveza je projektirana med Londonom in Capetownom. Z zračnimi zvezami se bo skrajšal čas za potovanja med Londonom in glavnimi mesti imperija za dve tretjini. Vlada bo tudi zgradila dva velika zrakoplova.

Vlada neprestano razburja Hrvate

Vukovar, 26. okt. n. Veliki župan sremske oblasti je razveljavil sklep mestnega zastopstva v Vukovarju, ki je sklenil prispevati 15.000 Din za vzgojo otrok v skupščini ubitih hrvatskih narodnih poslancev. Svoj odlok motivira veliki župan s tem, da ta vsota ni bila vnešena v letošnji mestni proračun. Jasno pa je, da nobena občina ni mogla predvidevati zločina v Beogradu, da bi v naprej vnesla v svoj proračun take postavke.

Dr. Srskić proti dr. Spahu

Sarajevo, 26. okt. n. Bivši minister dr. Milan Srskić je imel danes tukaj shod, na katerem je dal nekaj uprav senzacijonalnih izjav. Vehementno je spobijal sedanjega ministra dr. Spaha, o katerem je naglasil, da vodi v Beogradu protihrvatsko, v Zagrebu protisrbsko, a v Sarajevu muslimansko, prav za prav pa čaršijsko politiko. Dr. Spaho je bil v Zagrebu za avtonomijo, v Beogradu za centralizem, v Sarajevu pa govori, da je iz taktičnih razlogov odgodil vprašanje avtonomije. Prav tako je vodil politiko laviranja med Marinkovićem in Davidovićem. Davidoviča je vodil po zborih v Bosni, toda v Beogradu je nastopil proti njemu in bil na strani dr. Marinkoviča Zato ni čudno, da je danes postal predstavnik in sotrudnik najslabšega režima, kar jih je kdaj bilo v naši državi, režima, ki ga obsoja ves narod. Končno je dr. Srskić naglasil, da leži vprašanje sporazuma med Srbi in Hrvati mogoče baš v Bosni in *da se more ta problem rešiti le z* revizijo ustave, ki jo je on vedno zagovarjal.

Nevarnost novih poplav Save

Zagreb, 26. okt. r. Vsled nalivov zadnjih dni je Sava v bližini Zagreba izdolbla novo strugo v globino preko 8 metrov. Sava je odplavila nekoliko tisoč kvadratnih metrov najplodnejše zemlje. Vas Jarum je resno ogrožena. Tudi pri ustju potoka Černomerec je Sava odplavila ogromne količine plodne zemlje.

Med prebivalstvom se je razširila vest, da obstoja ponovna nevarnost novih poplav v zagrebški okolici. To pa vsled tega, ker je Sava baš zadnje dni poškodovala obrambne nasipe.

Zaključek proračunske debate v Pragi

Praga, 26. oktobra h. Danes je zaključila poslanska zbornica debato o državnem proračunu za prihodnje leto, ki je trajala več kot teden dni. Da bo proračun in finančni zakon sprejet, je zagotovljeno. Po zaključni besedi poročevalca se je pričelo v večernih urah glasovanje.

Shod ženske stranke v Vukovarju

Vukovar, 26. oktobra č. V nedeljo, dne 28. t. m. se bo vršil v Vukovarju shod ženske stranke. Ker je to prv nastop ženske stranke v Vukovarju, vlada za shod po vsej Slavoniji izredno zanimanje.

Turnir v Berlinu

Berlin, 26. oktobra. Danes je bila odigrana 12. runda mednarodnega šahovskega turnirja. Partiji Capablanca—Rubinstein in Tartakover—Niemcovič sta se končali remis, partija Réti—Spielmann pa je bila prekinjena. Marshall je bil prost. — Stanje: Capablanca 7, Spielmann 6(2), Niemcovič 6, Tartakover, Réti 4(1), Rubinstein, Marshall 3½. — V trinajstem kolu igrajo: Tartakover—Capablanca, Reti—Niemcovič, Rubinstein—Marshall, Spielmann je prost.

Koncert violončelista Cassada v Ljubljani

Sinočnji koncert slovitega violončelista Gaspara Cassada je uspel, kakor je bilo pričakovati, izvrstno. Čelist nam je znan že od lani in je tudi letos očaral mnogoštevilno publiko. Spored je sestojal iz klasičnih in novejših skladb, med katerimi je fungirala kot glavna točka Griegova velika sonata. Umetnik je žel ogromne salve aplavza in je moral dodati nekaj komadov. Podrobnejše poročilo sledi.

Hmeljski trg

Žatec, 26. oktobra h. Na hmeljskem trgu na deželi se nadaljujejo živahni nakupi po ceni 1750 do 2050 Kč. Manjši nakupi tudi po ceni 1800 do 2100 Kč. Cene za prvovrstno blago so trdne.